

Kulturmøde i det små

Per-Olof Johansson 27.6.2016

Jeg lovede en redaktion et haiku om to kulturer, om kulturmøde og forstod det som kultursammenstød, men jeg kunne ikke rigtig komme på sporet. For selvom familien tæt på har sin oprindelse i nordøstre Skåne – er det så ligefrem et kultursammenstød at være født og opvokset på Sjælland med den baggrund? Det er sådan et stort ord – kultursammenstød. Nu er deadline passeret og så kan jeg måske causere lidt over emnet – for selvfølgelig er det et sammenstød, men jeg har bare været dårlig til at registrere det, tror jeg. For det lyder jo til at skulle være noget negativt, og for mig har de to kulturer nok bare været noget positivt, noget der supplerede hinanden.

Jeg har ikke et forfatterskab, jeg har levet af, et forfatterskab er det jo alligevel blevet til. Her burde dette kultursammenstød vel give sig udtryk.



Når det kommer til de ti digtsamlinger, så er det noget andre må dømme om, men der er da udgivelser, hvor det kommer til udtryk. Først og fremmest i bogen 'En tid med spånkurve'. I Danmark er spånkurve ikke noget man beskæftiger sig med. Det var for en stor dels vedkommende en importvare – og så var der vor virksomhed i Lillerød, hvor der gennem 70 år og lidt mere blev fremstillet spånkurve. Den historie fik jeg lyst til at fastholde, og fra koncipering til udgivelse gik der 30 år. En udgiver kunne jeg ikke finde, og så måtte jeg selv til slanterne. Inden den kom til verden, var emnet altid svært at tale om, og det blev sværere og sværere

som 1970 gled bag ud, nye generationer anede slet ikke hvad jeg talte om. En spånkurv – hvad er det? sagde de. 'Jeg kender en spånplade' – sagde en! Det var der før 70 ikke tvivl om – for det var jo simpelthen kurven. Selvfølgelig var der mange andre kurve selvom spånkurven var den almindelige, den der ikke kostede meget, og fandtes i mange størrelser.

Det er og var noget andet i Sverige. Dels kan der i Sverige hist og her stadig laves en spånkurv, fordi materialet, fyrretræ af en vis ælde stadig findes, dels fordi traditionen med en spånkurv stadig er levende, takket være Hemslöjd-organisationen. Her blev spånkurven accepteret som en del af kunsthåndværkstraditionen. Desuden blev en tradition fra Hälsingland med at male spånkurve genoptaget og indgår nu som et led i hobbyaktiviteter. Man kan se det bevidnet af museernes beholdninger af spånkurve. således som enhver kan slå det op på nettet. Man kan også se det på Instagram ved at se forskellen i antal på respons på #spånkorg og det danske #spånkurv. Mængder på svensk – på dansk er det overvejende billeder,

som jeg har sat på! Så her har jeg da mærket kulturforskellen og følt, at jeg arbejdede i modvind.

Så er der en anden udgivelse, hvor det slår mig, at forskellen ligner den med spånkurvene. Jeg udgav i 1975/76 en bog om *Bonde-Practica*, en bog tiltænkt folkelig læsning, udviklet i Tyskland i begyndelsen af 1500-tallet, første gang trykt i Danmark 1597 og siden i mange oplag til og med 1804. Min bog udkom i en mappe sammen med et faksimiletryk af udgaven fra 1744 som årets nytårshilsen fra Dansk Kliché Fabrik og Fihl-Jensens Bogtrykkeri. Den del af oplaget, som tilfaldt mig, solgte jeg gennem Foreningen Danmarks Folkeminder, jeg havde jo haft Iørn Piø som konsulent på projektet. Der skrives tit at bogen er udgivet af foreningen, men sådan var det altså ikke. Med almanakkens reformering i 1832, hvorefter det ikke mere var muligt i almanakken at se månens gang i dyrekredsen, og måske især på grund af H.C. Ørstedes kamp mod overtro, døde bogen så at sige i Danmark. En almindelig viden om bogen må dog have eksisteret siden man i 1884 kunne udgive en satire over bogen som tillæg til et julehefte (Oldfux 1885)!

I Sverige gik det anderledes. Der udkom en svensk version oversat fra dansk først i 1662 og uden det rige billedmateriale som gennem 200 år fulgte de danske udgaver. Den holdt imidlertid længere. Almanakken reformeredes senere end i Danmark og sikkert derfor kunne den lettere fortsætte et liv som kuriositet og minde om gamle dage i Sverige.

Så kunne man tro, at det skyldtes en viden om bogen fra min opvækst, som havde fået mig til at kaste mig over den lille bog, sådan er det slet ikke. Da jeg fik den i hånden i begyndelsen af 70'erne havde jeg aldrig hørt om den, og det var det, som udgjorde udfordringen, for jeg kunne ikke vurdere om det eksemplar, jeg fandt, var fra 1500-tallet eller senere! I dag er bogen i Danmark kendt af særlige interesserede på grund af min udgivelse, mens det er ganske almindeligt bekendtskab i Sverige, jeg har slet ikke tal på de udgaver, der er kommet igennem det tyvende århundrede, jeg har adskillige, og enkelte er kommet i store gentagne oplag. Jeg har da en opdateret dansk version på beddingen, uden det er lykkedes til dato at få skabt interesse for den hos en udgiver.

Her var da på et par punkter helt tydelige kulturforskelle mellem dansk og svensk, som jeg har erfaret. Når det kommer til et skel mellem svenskere og danskere i almindelighed må jeg melde pas, jeg har svært ved at skelne mellem, hvad der blot er forskel mellem mennesker i almindelighed og så på det nationale område. Jeg siger aldrig, at jeg føler mig dansk eller at jeg føler mig svensk. Jeg er dansker med en svensk historie og undrer mig over den snak om at føle sig som...hvilket måske er min måde at værgе mig mod 'kultursammenstødet'.

